ENQUÊTE NAAR DE LOONVORMING 2014

RESULTATEN VOOR ALLE ONDERNEMINGEN

Hieronder vindt u de ongewogen gemiddelde resultaten voor de 991 bedrijven die een ingevulde vragenlijst terugstuurden.

Het *cursief* gedrukte percentage is de responsgraad voor de betreffende vraag, met andere woorden, het aantal bedrijven dat de vraag beantwoordde in procent van het totaal aantal bedrijven dat aan de enquête deelnam. Meestal stemt dat aantal bedrijven overeen met het totaal aantal deelnemende bedrijven uit uw bedrijfstak. Er is echter rekening gehouden met het feit dat bij sommige vragen slechts een deel van de respondenten een antwoord diende in te vullen (bijvoorbeeld op basis van het antwoord op een eerder gestelde vraag).

Eventuele vragen omtrent deze resultaten, kunnen gestuurd worden naar volgend e-mailadres: **wdn.enquete@nbb.be**.

1. Algemene informatie

1.4 Beschrijf de structuur van uw onderneming aan het einde van 2013.

Responsgraad : 99%		
	Onderneming met één vestiging	77%
	Onderneming met meerdere vestigingen	23%
		100%

1.5 Beschrijf het eigendomsstatuut van uw onderneming aan het einde van 2013.

Responsgraad : 99%		
	Hoofdzakelijk Belgisch	81%
	Hoofdzakelijk buitenlands	19%
		100%

1.6 Beschrijf de autonomie van uw onderneming aan het einde van 2013.

Responsgraad : 99%		
	Moederbedrijf	64%
	Dochteronderneming/filiaal	33%
	Andere	3%
		100%

2. Veranderingen in de economische context in de periode 2010-2013

2.1 Hoe hebben de volgende factoren de activiteiten van uw onderneming beïnvloed in de periode 2010-2013?

*Kruis **<u>één antwoord per lijn</u>** aan*

Responsgraad : 100%	Sterke daling	Gematigde daling	Geen verandering	Gematigde stijging	Sterke stijging	TOT
De vraag naar uw goederen / diensten / activiteit	17%	33%	23%	22%	5%	100%
Variabiliteit / onzekerheid van de vraag naar uw goederen / diensten / activiteit	9%	27%	42%	16%	6%	100%
Toegang tot externe financiering via de gebruikelijke financieringskanalen	7%	15%	70%	7%	1%	100%
Vermogen van de klanten om te betalen en aan de contractuele bepalingen te voldoen	10%	39%	44%	6%	1%	100%
Voorraadbeschikbaarheid bij uw gebruikelijke leveranciers	4%	20%	73%	3%	1%	100%

2.2 Was de weerslag van de factoren die uw onderneming in de periode 2010-2013 sterk beïnvloed hebben voorbijgaand, ten dele blijvend of langdurig?

*Kruis **<u>één antwoord per lijn</u>** aan*

Responsgraad : 96%	Voorbijgaand	Slechts ten dele blijvend	Langdurig	TOT
De vraag naar uw goederen / diensten / activiteit	21%	37%	43%	100%
Variabiliteit / onzekerheid van de vraag naar uw goederen / diensten / activiteit	23%	38%	39%	100%
Toegang tot externe financiering via de gebruikelijke financieringskanalen	35%	33%	32%	100%
Vermogen van de klanten om te betalen en aan de contractuele bepalingen te voldoen	23%	38%	39%	100%
Voorraadbeschikbaarheid bij uw gebruikelijke leveranciers	35%	34%	31%	100%

2.3 Geef, in verband met de financiering, voor de periode 2010-2013 aan hoe relevant elk van de volgende gebeurtenissen voor uw onderneming was.

Met krediet wordt hier elke vorm van krediet bedoeld, niet alleen bankkrediet.

*Kruis **<u>één antwoord per lijn</u>** aan*

Responsgraad : 99%	Niet relevant	Weinig relevant	Relevant	Zeer relevant	TOT
Er was geen krediet beschikbaar om <u>werkkapitaal te financieren</u>	66%	18%	12%	4%	100%
Er was geen krediet beschikbaar <u>om nieuwe investeringen te financieren</u>	60%	19%	14%	6%	100%
Er was geen krediet beschikbaar om <u>schuld te herfinancieren</u>	69%	15%	11%	5%	100%
Er was krediet beschikbaar om <u>werkkapitaal te financieren</u>, maar de voorwaarden (rentevoet en andere contractuele bepalingen) waren te ongunstig	61%	21%	14%	4%	100%
Er was krediet beschikbaar <u>om nieuwe investeringen te financieren</u>, maar de voorwaarden (rentevoet en andere contractuele bepalingen) waren te ongunstig	60%	22%	14%	4%	100%
Er was krediet beschikbaar om <u>schuld te herfinancieren</u>, maar de voorwaarden (rentevoet en andere contractuele bepalingen) waren te ongunstig	67%	20%	10%	3%	100%

2.4 Welk verloop gaven deze componenten van de <u>totale kosten</u> in de periode 2010-2013 te zien?

Totale kosten: het betreft alle exploitatiekosten; deze bevatten <u>arbeidskosten</u> (lonen, salarissen, premies, sociale bijdragen, opleiding, belastingen, bijdragen voor pensioenfondsen), <u>financieringskosten</u>, <u>bevoorradingskosten</u> bij de leveranciers en <u>andere kosten</u> (bijvoorbeeld telecommunicatie, verzekeringen, onderhoud van gebouwen en uitrusting, verwarming, verlichting, water, reiskosten en andere diverse uitgaven).

*Kruis **<u>één antwoord per lijn</u>** aan*

Responsgraad : 100%	Sterke daling	Gematigde daling	Geen verandering	Gematigde stijging	Sterke stijging	TOT
Totale kosten	2%	10%	13%	63%	12%	100%
Arbeidskosten	2%	7%	11%	60%	21%	100%
Financieringskosten	4%	17%	48%	26%	5%	100%
Bevoorradingskosten	2%	5%	48%	40%	5%	100%
Andere kosten:	2%	5%	46%	30%	16%	100%

2.5 Gelieve aan te duiden hoe elk van de onderstaande componenten van de arbeidskosten veranderd is in de periode 2010-2013.

Arbeidskosten: lonen, salarissen, premies, sociale bijdragen, opleiding, belastingen, bijdragen voor pensioenfondsen. Uit het oogpunt van de werkgevers worden deze kosten vaak als volgt ingedeeld: directe bezoldiging (direct loon voor gewerkte uren en premies); andere directe kosten (betalingen in natura, betaling in kapitaal en vergoeding voor niet-werkdagen); indirecte kosten (socialezekerheidsbijdragen, beroepsopleiding en diverse belastingen).

Basisloon: directe bezoldiging ongerekend premies (normaal loon en salaris, commissies, stukloon).

Premies/voordelen (flexibele looncomponenten): gedeelte van het loon dat verschilt van het basisloon en gewoonlijk gekoppeld is aan de prestaties van het individu of de onderneming.

Basisloon per uur, per stuk en per maand: basisloon per gewerkt uur, per gewerkte maand of per geproduceerd stuk.

*Kruis **<u>één antwoord per lijn</u>** aan*

Responsgraad : 100%	Sterke daling	Gematigde daling	Geen verandering	Gematigde stijging	Sterke stijging	TOT
Basislonen of tarieven per stuk	0%	1%	18%	69%	11%	100%
Flexibele looncomponenten (premies, voordelen, voordelen in natura, enz.)	1%	2%	47%	44%	6%	100%
Aantal vaste werknemers (onbepaalde duur contracten)	7%	27%	34%	27%	6%	100%
Aantal tijdelijke werknemers/werknemers voor bepaalde duur	5%	11%	64%	16%	3%	100%
Aantal uitzendkrachten en andere (freelancers, enz., niet aangeworven met een arbeidsovereenkomst)	10%	11%	56%	19%	4%	100%
Aantal gewerkte uren per werknemer	4%	17%	66%	12%	1%	100%
Andere componenten van de arbeidskosten:	1%	3%	72%	15%	8%	100%

2.6 Welk verloop vertoonden de prijzen van en de vraag naar uw voornaamste product / dienst / activiteit in de periode 2010-2013?

*Kruis **<u>één antwoord per lijn</u>** aan*

Responsgraad : 99%	Sterke daling	Gematigde daling	Geen verandering	Gematigde stijging	Sterke stijging	TOT
Binnenlandse vraag naar uw voornaamste product / dienst / activiteit	12%	31%	31%	24%	2%	100%
Buitenlandse vraag naar uw voornaamste product / dienst / activiteit	11%	22%	45%	19%	3%	100%
Prijzen van uw voornaamste product / dienst / activiteit op binnenlandse markten	8%	23%	32%	35%	1%	100%
Prijzen van uw voornaamste product/ dienst / activiteit op buitenlandse markten	7%	16%	51%	24%	2%	100%

2.7 Heeft uw onderneming in de periode 2010-2013 een deel van haar activiteiten naar het buitenland verplaatst of uitbesteed?

*Kruis **<u>één antwoord per lijn</u>** aan*

Responsgraad : 99%	Ja	Nee, maar we hebben het overwogen	Nee, en we hebben het niet overwogen	TOT
Naar het buitenland verplaatst	9%	12%	80%	100%
Uitbesteed binnen België	15%	7%	78%	100%

3. Aanpassingen van het personeelsbestand

3.1 Hoeveel werknemers stonden eind 2013 op de loonlijst van uw onderneming? Hoeveel uitzendkrachten en andere werknemers telde uw onderneming eind 2013?

Werknemers: omvat alle soorten werknemers, d.w.z. die met een arbeidsovereenkomst. Uitzendkrachten en freelancers worden niet meegerekend.

Vast voltijds: werknemers met een arbeidsovereenkomst zonder einddatum, van wie de geregelde werktijd dezelfde is als collectief overeengekomen of als de normale arbeidsduur.

Vast deeltijds: werknemers met een arbeidsovereenkomst zonder einddatum, van wie de geregelde werktijd korter is dan die van de vaste voltijds werkenden.

Tijdelijk of voor bepaalde duur: werknemers met een arbeidsovereenkomst waarin een einddatum of specifieke werkperiode is bepaald, met inbegrip van stagiairs.

Uitzendkrachten en andere werknemers: arbeiders en werknemers die niet op de loonlijst van de onderneming staan, zoals consultants, werknemers die officieel in dienst zijn van een andere onderneming, enz.

Responsgraad : 100%

1. Totaal aantal werknemers:.....	108	*(Gemiddelde per bedrijf)*
Waarvan:		
Vast voltijds	80%	
Vast deeltijds	17%	
Tijdelijk of voor bepaalde duur	3%	
	TOTAAL =100%	
2. Totaal aantal uitzendkrachten en anderen.....	5%	*(Uitgedrukt ten opzichte van het totaal aantal werknemers)*

3.2 Hoe waren de werknemers van uw onderneming eind 2013, bij benadering, verdeeld volgens beroepscategorie?

Beroepscategorieën naar hoofdgroepen (International Standard Classification of Occupations ISCO-08)

1 Leidinggevende functies
2 Intellectuele, wetenschappelijke en artistieke beroepen
3 Technici en vakspecialisten
4 Administratief personeel
5 Dienstverlenend personeel en verkopers
7 Ambachtslieden
8 Bedieningspersoneel van machines en installaties, assembleurs
9 Elementaire beroepen

Responsgraad 99%:

Hooggekwalificeerde bedienden en management (ISCO: 1, 2, 3).....	16%
Administratieve bedienden (ISCO: 4 en 5).....	21%
Technisch geschoolde en toezichthoudende arbeiders (ISCO: 7 en 8)..	30%
Laaggekwalificeerde arbeiders (ISCO: 9)	33%
	TOTAAL =100%

3.3 Hoe waren de werknemers van uw onderneming eind 2013, bij benadering, verdeeld volgens beroepsanciënniteit?

Anciënniteit: de beroepsanciënniteit (volgens de OESO-definitie) wordt doorgaans uitgedrukt als de periode waarin werknemers aan de slag zijn in hun huidige job of bij hun huidige werkgever, en houdt dus rekening met opeenvolgende arbeidsovereenkomsten.

Responsgraad : 98%

Anciënniteit:	Minder dan 1 jaar ……..	9%
	Tussen 1 en 5 jaar……..	27%
	Meer dan 5 jaar ……..	65%
		TOTAAL =100%

3.4 Hebt u, tijdens de periode 2010-2013, uw personeel aanzienlijk moeten verminderen of de samenstelling ervan veranderen?

Responsgraad : 99%

Het was nodig het personeel te verminderen of de samenstelling ervan te veranderen	JA 36%	NEE 64%
	Vraag 3.5	Vraag 3.6

3.5 Zo ja, welke van de volgende maatregelen hebt u genomen om uw personeel te verminderen of de samenstelling ervan te veranderen toen dit zeer dringend was?

Regels inzake (collectieve of individuele) ontslagen / afdankingen leggen wettelijke beperkingen inzake ontslagen op en bepalen de vergoeding die moet worden betaald aan voormalige, afgedankte werknemers.

Tijdelijke werkloosheid (om economische redenen) verwijst zowel naar arbeiders als naar bedienden.

Met gesubsidieerde arbeidstijdverkorting worden maatregelen bedoeld die werkgevers ertoe moeten aanzetten de arbeidstijd te verkorten in plaats van werknemers te ontslaan.

Stelsels inzake vervroegde uittreding moeten worden begrepen als maatregelen die het mogelijk maken om overbodig geworden personen een maandelijks pensioen en/of een vast bedrag uit te betalen vooraleer ze de wettelijke pensioenleeftijd bereiken.

*Kruis **<u>één antwoord per lijn</u>** aan*

Responsgraad : 99%	Helemaal niet	In geringe mate	Gematigd	In grote mate	TOT
Collectief ontslag	87%	4%	3%	6%	100%
Individueel ontslag	17%	41%	30%	13%	100%
Tijdelijke werkloosheid (wegens economische redenen)	27%	16%	27%	30%	100%
Gesubsidieerde arbeidstijdverkorting	86%	8%	4%	2%	100%
Niet-gesubsidieerde arbeidstijdverkorting (met inbegrip van beperking van overwerk)	83%	9%	5%	3%	100%
Het niet-verlengen van verstrijkende tijdelijke contracten	60%	15%	13%	12%	100%
Vervroegde uittredingsregelingen	65%	18%	10%	6%	100%
Bevriezing of vermindering van nieuwe indienstnemingen	21%	17%	23%	39%	100%
Vermindering van het aantal uitzendkrachten en anderen	35%	19%	19%	27%	100%

3.6 Zijn de volgende handelingen moeilijker of minder moeilijk geworden in vergelijking met de situatie in 2010?

*Kruis **<u>één antwoord per lijn</u>** aan*

Responsgraad : 95%	Veel minder moeilijk	Minder moeilijk	Ongewijzigd	Moeilijker	Veel moeilijker	TOT
Werknemers ontslaan om economische redenen (collectief)	0%	2%	63%	25%	10%	100%
Werknemers ontslaan om economische redenen (individueel)	1%	3%	57%	30%	9%	100%
Werknemers ontslaan om disciplinaire redenen (zware fout)	1%	1%	57%	28%	13%	100%
Gebruik maken van tijdelijke werkloosheid (om economische redenen)	2%	9%	68%	18%	3%	100%
Werknemers in dienst nemen (aanwervingskosten, inclusief administratieve kosten)	0%	4%	51%	37%	8%	100%
Werktijd aanpassen	0%	3%	62%	29%	5%	100%
Werknemers overplaatsen naar functies in andere vestigingen	0%	3%	77%	17%	4%	100%
Werknemers overplaatsen tussen verschillende functies	0%	5%	73%	18%	3%	100%
Het loon van uw huidige werknemers aanpassen	0%	1%	54%	37%	8%	100%
Het loon waartegen u nieuwe werknemers in dienst neemt verlagen	1%	4%	53%	33%	10%	100%

3.7 Hoe relevant is elk van de volgende factoren als belemmering voor het in dienst nemen van werknemers met een vast contract van onbepaalde duur?

*Kruis **<u>één antwoord per lijn</u>** aan*

Responsgraad : 99%	Niet relevant	Weinig relevant	Relevant	Zeer relevant	TOT
Onzekerheid over economische situatie	6%	13%	47%	34%	100%
Onvoldoende arbeidskrachten beschikbaar met de vereiste competenties	6%	17%	44%	33%	100%
Toegang tot financiering	32%	43%	19%	6%	100%
Ontslagkosten	11%	20%	37%	32%	100%
Aanwervingskosten	15%	41%	34%	10%	100%
Hoge loonbelastingen	4%	13%	38%	45%	100%
Hoge lonen	5%	16%	51%	29%	100%
Risico's dat arbeidswetgeving wordt gewijzigd	8%	31%	37%	24%	100%
Kosten van andere inputs ter aanvulling van arbeid	17%	41%	31%	11%	100%
Andere:	47%	22%	16%	15%	100%

3.8 In vergelijking met 2010, zijn de werknemersstromen in uw onderneming (toetredingen en uittredingen) in 2013:

*Kruis **<u>één antwoord</u>** aan* *Responsgraad : 97%*

Sterk afgenomen	Matig afgenomen	Ongewijzigd	Matig toegenomen	Sterk toegenomen	TOT
7%	17%	38%	28%	10%	100%

3.9 Indien u antwoordde dat de werknemersstromen sterk veranderden (toegenomen of afgenomen), dan was dit grotendeels toe te schrijven aan:

*Kruis **<u>één antwoord</u>** aan.* *Responsgraad : 100%* (*zie antwoord 3.8*)

Veranderingen in toetredingen (toename of afname)	*Veranderingen in uittredingen (toename of afname)*	*Veranderingen in zowel toetredingen als uittredingen*	TOT
27%	32%	41%	100%

4. Loonaanpassingen

In dit deel wordt informatie ingewonnen over de loonvorming en de frequentie van loonveranderingen. De meeste vragen hebben betrekking op 2013, maar sommige vragen zijn erop gericht verschillen tussen 2008 en 2010-2013 te beoordelen.

4.1 In 2013: Hoeveel bedroeg het percentage van de totale kosten van uw onderneming (alle bedrijfskosten) die verbonden zijn aan arbeid (lonen, salarissen, premies, socialezekerheidsbijdragen, opleiding, belastingbijdragen, bijdragen voor pensioenfondsen, enz.)?

Arbeidskosten: lonen, salarissen, premies, sociale bijdragen, opleiding, belastingen, bijdragen voor pensioenfondsen. Uit het oogpunt van de werkgevers worden deze kosten vaak als volgt ingedeeld: directe bezoldiging (direct loon voor gewerkte uren en premies); andere directe kosten (betalingen in natura, betaling in kapitaal en vergoeding voor niet-werkdagen); indirecte kosten (socialezekerheidsbijdragen, beroepsopleiding en diverse belastingen).

Totale kosten: het betreft alle exploitatiekosten; deze bevatten <u>arbeidskosten</u>, financieringskosten, bevoorradingskosten bij de leveranciers en andere kosten (bijvoorbeeld telecommunicatie, verzekeringen, onderhoud van gebouwen en uitrusting, verwarming, verlichting, water, reiskosten en andere diverse uitgaven).

Responsgraad : 92%

Arbeidskosten / Totale kosten = 38%

4.2 Welk percentage van uw totale arbeidskosten hield in 2013 verband met individuele of aan bedrijfsresultaten gerelateerde premies en voordelen?

Responsgraad : 88%

3%

4.3 Paste uw onderneming in 2013 een collectieve loonovereenkomst toe die op <u>ondernemingsniveau</u> (binnen de onderneming) werd gesloten of een die op <u>nationaal, regionaal, of sectoraal niveau</u> werd gesloten?

*Kruis **<u>één antwoord per kolom</u>** aan*

Responsgraad : 95%	Op ondernemingsniveau	Op nationaal, regionaal, sectoraal niveau
Neen, er bestaat geen dergelijke overeenkomst	76%	30%
Neen, de overeenkomst bestaat maar de onderneming neemt er niet aan deel	2%	6%
Ja, een dergelijke overeenkomst is van kracht	21%	65%
	TOTAAL=100%	TOTAAL=100%
Indien ja: percentage van werknemers dat onder een dergelijke overeenkomst valt (bij benadering)	85%	93%

4.4 Welk percentage van uw werknemers viel in 2013 onder enige vorm van collectieve loonovereenkomst?

Responsgraad : 83%

Percentage van werknemers dat onder enige vorm van collectieve loonovereenkomst viel (bij benadering)	65%

4.5 Hoe vaak verandert de in uw onderneming toegepaste collectieve loonovereenkomst normaliter?

*Kruis **één antwoord** aan* *Responsgraad : 92%*

Meer dan één keer per jaar	Eén keer per jaar	Tussen de een en de twee jaar	Om de twee jaar	Minder dan één keer om de twee jaar	Nooit/Niet van toepassing	TOT
5%	17%	6%	25%	9%	38%	100 %

4.6 Welk systeem van automatische indexering is van toepassing?

*Kruis **één antwoord** aan* *Responsgraad : 97%*

Indexering afhankelijk van het overschrijden van een spilindex	56%	
Indexering op vaste tijdstippen	42%	→ Hoeveel keer per jaar? 2,0
De lonen worden niet geïndexeerd aan de hand van de inflatie	2%	
	TOTAAL=100%	

4.7 Hoe vaak werd het basisloon van een werknemer uit de belangrijkste beroepscategorie in uw onderneming (grootste categorie bij vraag 3.2) normaliter veranderd in uw onderneming?

*Kruis **één antwoord per lijn** aan* *Responsgraad : 97%*

	Meer dan één keer per jaar	Eén keer per jaar	Tussen de een en de twee jaar	Om de twee jaar	Minder dan één keer om de twee jaar	Nooit/Niet van toepassing	TOT
Gedurende 2010-2013	18%	37%	12%	5%	16%	12%	100%
Vóór 2010	22%	35%	11%	6%	14%	12%	100%

4.8 Hebt u tijdens de periode 2010-2013 de basislonen in een bepaald jaar bevroren of verlaagd?

Let op: bij deze vraag betreft het de resultaten voor alle bedrijven die aan de enquête hebben deelgenomen.

*Kruis de **relevante opties** aan en vul, waar van toepassing, **het percentage** in* *Responsgraad : 94%*

	Lonen werden bevroren		Lonen werden verlaagd			Lonen werden niet bevroren noch verlaagd
	JA # bedrijven	% getroffen werknemers	JA # bedrijven	% getroffen werknemers	(gemiddelde loonsverlaging)	# bedrijven
2010	58	84%	10	79%	-0,8%	813
2011	60	83%	0	0	0	821
2012	73	83%	0	0	0	809
2013	112	85%	1	100%	-1,0%	776

4.9 Hoe hoog waren de arbeidskosten van een nieuw aangeworven werknemer ten opzichte van die van vergelijkbare werknemers (op het vlak van ervaring en de jobinhoud) bij uw onderneming?

Responsgraad : 97%	*Veel lager*	*Lager*	*Vergelijkbaar*	*Hoger*	*Veel hoger*	TOT
Gedurende 2010-2013	1%	10%	63%	23%	3%	100%
Vóór 2010	1%	14%	73%	11%	1%	100%

5. Prijsvorming en prijsveranderingen

In dit deel wordt informatie verzameld over prijsvorming en de frequentie van prijsveranderingen. Sommige vragen zijn gericht op de beoordeling van de verschillen tussen de periode 2010-2013 en die vóór 2008.
Indien uw onderneming meer dan één goed of dienst produceert (of verkoopt), dienen de antwoorden betrekking te hebben op het 'belangrijkste' product (of 'activiteit' of 'dienst'), d.w.z. datgene wat in het 'referentiejaar' het grootste deel van de inkomsten van uw onderneming genereerde.
Indien uw onderneming bijvoorbeeld verschillende types van hoeden en schoenen produceert (of verkoopt), worden met 'product' 'hoeden' en 'schoenen' bedoeld (ongeacht van welk type ze zijn), terwijl met 'belangrijkste product' datgene wordt bedoeld dat in het 'referentiejaar' het grootste deel van de omzet genereerde.

5.1 Hoe werd de verkoopprijs van uw belangrijkste product, activiteit of dienst in 2013 doorgaans gevormd op de belangrijkste markt ervan (zowel binnenlands als internationaal)?

*Kruis **<u>één antwoord per kolom</u>** aan*

Responsgraad : 96%	Binnenlandse markt	Buitenlandse markten
• Er is geen autonoom prijsvormingsbeleid omdat:		
- de prijs gereguleerd is ……	5%	3%
- de prijs door een moederonderneming/groep wordt gevormd ……	4%	5%
- de prijs wordt gevormd door de belangrijkste klant(en)……	6%	5%
• De prijs wordt afgestemd op die van de belangrijkste concurrenten……	19%	18%
• De prijs wordt volledig gevormd op basis van de kosten en een vooraf vastgestelde winstmarge……	34%	32%
• De prijs wordt onderhandeld met individuele klanten……	28%	34%
• Op een andere manier……	2%	3%
	TOTAAL=100%	TOTAAL=100%

5.2 Welk gedeelte van de inkomsten van uw belangrijkste product, activiteit of dienst werd in 2013 gerealiseerd door verkoop op de binnenlandse markt en welk gedeelte op de buitenlandse markten?

Responsgraad : 96%

Verkoop op de binnenlandse markt	74%
Verkoop op de buitenlandse markten	26%

TOTAAL =100%

5.3. Wijzigde u de frequentie van prijsveranderingen in de periode 2010-2013 ten opzichte van de periode vóór 2008?

Responsgraad : 97%

Ja	28%	↳ Vraag 5.4 of 5.5	Nee	72%	↳ Vraag 5.6
Waarvan :					
Vaker	*87%*	(p.m. heeft geantwoord op vraag 5.4)			
Minder vaak	*11%*	(p.m. heeft geantwoord op vraag 5.5)			
Niet beschikbaar	*2%*				

5.4 Indien u de prijzen de laatste tijd <u>vaker</u> veranderde dan vóór 2008, dan was die hogere frequentie het gevolg van:

*Gelieve **<u>het belang van de hierna volgende factoren</u>** aan te duiden*

Responsgraad : zie vraag 5.3	Onbelangrijk	Matig belangrijk	Belangrijk	Zeer belangrijk	TOT
Een meer variabele vraag	22%	20%	40%	18%	100%
Frequentere veranderingen van de arbeidskosten	26%	30%	32%	12%	100%
Frequentere veranderingen van andere inputkosten	15%	26%	41%	17%	100%
Sterkere concurrentie op de belangrijkste productmarkt	4%	15%	36%	44%	100%
Frequentere prijsveranderingen door belangrijkste concurrenten	6%	18%	38%	38%	100%
Ik weet het niet 1%					

5.5 Indien u de prijzen de laatste tijd <u>minder vaak</u> veranderde dan vóór 2008, dan was die lagere frequentie het gevolg van:

*Gelieve **<u>het belang van de hierna volgende factoren</u>** aan te duiden*

Responsgraad : zie vraag 5.3	Onbelangrijk	Matig belangrijk	Belangrijk	Zeer belangrijk	TOT
Een minder variabele vraag	26%	39%	30%	4%	100%
Minder frequente veranderingen van de arbeidskosten	22%	39%	39%	0%	100%
Minder frequente veranderingen van andere inputkosten	23%	41%	36%	0%	100%
Zwakkere concurrentie op de belangrijkste productmarkt	23%	32%	27%	18%	100%
Minder frequente prijsveranderingen door belangrijkste concurrenten	13%	25%	38%	25%	100%
Ik weet het niet 14%					

5.6 Hoe zou u de mate van concurrentie omschrijven in de belangrijkste markten voor uw belangrijkste product, activiteit of dienst?

*Kruis **<u>één antwoord per lijn</u>** aan*

Responsgraad : 95%	Zwak	Matig	Sterk	Zeer sterk	Niet van toepassing	**TOT**
Binnenlandse markt	3%	14%	33%	47%	3%	100 %
Buitenlandse markten	3%	10%	23%	36%	28%	100 %

5.7 Hoe is de concurrentiedruk op de belangrijkste markt voor uw belangrijkste product, activiteit of dienst in de periode 2010-2013 veranderd ten opzichte van de situatie vóór 2008?

*Kruis **<u>één antwoord per lijn</u>** aan*

Responsgraad : 99%	Sterke daling	Matige daling	Onveranderd	Matige stijging	Sterke stijging	Niet van toepassing	TOT
Binnenlandse markten	1%	3%	17%	29%	47%	3%	100%
Buitenlandse markten	1%	2%	14%	20%	35%	28%	100%

5.8 Hoe en hoe vaak veranderde u in 2013 doorgaans de prijs van uw belangrijkste product, activiteit of dienst?

*Kruis **<u>één antwoord aan, dat het best de situatie in uw onderneming beschrijft</u>***

Responsgraad : 97%	Op regelmatige tijdstippen	Telkens de kosten en/of vraagomstandigheden veranderen *(gelieve in dit geval de meest gebruikelijke frequentie te selecteren)*
• Meerdere keren per jaar ……..		
- Dagelijks……	2%	7%
- Wekelijks……	2%	3%
- Maandelijks……	4%	12%
- Driemaandelijks……	7%	12%
- Halfjaarlijks……....	10%	10%
• Eén keer per jaar……..	43%	27%
• Tussen één en twee jaar……...	8%	9%
• Minder dan één keer om de twee jaar…..	4%	3%
• Nooit……..	9%	5%
• Ik weet het niet……	11%	11%
	TOTAAL=100%	TOTAAL=100%

HARTELIJK DANK VOOR UW MEDEWERKING